

י' באייר תשע"ח, 25.4.2018

גיליון מס' 607

פרשת אמור

קידוש השם – שבועים שנה לפילת כפר עציון בקרב. קיבוץ שחבריו קיימו את מצוות קידוש השם במלואה!

מאת יוחנן בן יעקב. כפר עציון

בפרשת אמור ממשיכה התורה לפרט את חובותינו האמורות בפרשה הקודמת, הפותחת בציווי: **"קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם"**, ומזהירה: **"ולא תחללו את שם קדשי"**. מכלול חובות אלו, שרבות מהן מכוונות לתחום שבין אדם לחברו, ניתן להגדרה: "קידוש השם בחיים". הנביא יחזקאל מוסיף על כך: חיים בגולה מהווים חילול השם ואילו חיים בארץ הינם קידוש השם (פרק לז). הרמב"ם מדגיש בהלכות קידוש השם (יסודי התורה, ה), את יסוד החיים, "וחי בהם ולא שימות בהם". בהקשר זה הוא מפרט סדרת מצוות שבין אדם לחברו.

מימי החשמונאים ומרד בר כוכבא נקבע בתודעתנו שקידוש השם תובע בראש ובראשונה מסירות נפש. ביטוי מובהק לכך מצוי בסליחות לערב ראש השנה כמנהג אשכנז/פולין: "אנא הבט בצדקת עבדיך חסידך, אשר הערו נפשם למות עליך ולא חסו על נפשם ועל זרעם ... וקידשו שמך הגדול ולא חיללוהו ... ופשטו צוואר ועמדו בניסיון ... ונהרגו כולם יחד על קידוש שמך".

הורינו, חברי קיבוץ כפר עציון, למדו בימי המצור, לפני 70 שנה, הלכות קידוש השם לרמב"ם, מתוך הכרה שיידרשו למסור את נפשם על קידוש השם, וכך היה.

מה ההסבר למתח בין שתי הגישות, לכאורה, ביחס לקידוש השם - קידוש החיים מול מסירות נפש?

גדול מקדשי השם, רבי עקיבא, נתן לכך מענה שראוי לעיין בו. הוא המשיך ללמד תורה ברבים חרף גזירת השלטון הרומי. לשאלה: "אי אתה מתיירא מפני מלכות?" השיב ר"ע במשל: "שועל שהיה מהלך על גב הנהר וראה דגים מתקבצים ממקום למקום, אמר להם: מפני מה אתם בורחים? אמרו לו: מפני רשתות שמביאין עלינו בני אדם. אמר להם: רצונכם שתעלו ליבשה ונדור אני ואתם כשם שדרו אבותי עם אבותיכם? אמרו לו: אתה הוא שאומרים עליך פיקח שבחיות? לא פיקח אתה, אלא טיפש אתה! ומה במקום חיותנו אנו מתייראין, במקום מיתתנו על אחת כמה וכמה! אף אנחנו, עכשיו שאנו יושבים ועוסקים בתורה, שכתוב בה **"כי הוא חַיִּיד וְאַרְדֵּי יִמְיָד"** - כך, אם אנו הולכים ומבטלים ממנה - על אחת כמה וכמה" (בבלי, ברכות, סא ע"ב).

להבנת המשל נעזר במצב מוכר - רכישת דגים חיים לסעודה. הדגים שוחים בבריכה קטנה, הסוחר שולף מהמים דג וחברו מכה על ראש הדג ומכין אותו לקונה. מי הרג את הדג? - מי שהוציא מהמים או מי שהיכה על ראשו?! לדעת רבי עקיבא, מי ששולף את הדג מהמים הוא הרוצח! המָכָה על ראש הדג אינה משמעותית לחייו. ובנמשל, חיים יהודיים מתקיימים כל עוד ניתן לחיותם על פי התורה. "טעם החיים - תורת חיים". אם חלילה עוקרים

אותנו ממנה, נותר מנגנון ביולוגי, טכני, חסר "חיים". מכאן ברורה התנהגותו של רבי עקיבא בעת הוצאתו להורג, כמתואר בהמשך הגמרא: "בשעה שהוציאו את רבי עקיבא להריגה זמן קריאת שמע היה, והיו סורקים את בשרו במסרקות של ברזל, והיה מקבל עליו עול מלכות שמים. אמרו לו תלמידיו: רבינו, עד כאן? - אמר להם: כל ימי הייתי מצטער על פסוק זה בכל נפשך - אפילו נוטל את נשמתך ... היה מאריך באחד עד שיצתה נשמתו באחד" (שם). הרומאים בחרו להוציאו להורג כאשר הגיע זמן "קריאת שמע". רבי עקיבא נאמן, גם בשעה נוראה זו לעול מצוות, העובדה שסורקים את בשרו במסרקות ברזל, אינה משמעותית - היא כמִפְּהָה על ראש דג מת - הוצאתו מה"מים", מחיי תורה ומצוות, היא שגרמה למותו.

מצוות קידוש השם, עניינה החובה לקדש את חיינו, ובכך לקדש את שמו של הקב"ה, ועיקרה חיים יהודיים בארץ ישראל, מוארים בזוהר המצוות שבין אדם לחברו; צדק ויושר, רעות ואחוה, רגישות ואהבה, אחריות וערבות. שילוב מלכתחילה של לימוד תורה עם עבודה לפרנסה ולבניין העולם, כמפורט ברמב"ם (הלכות תלמוד תורה, ג, י-יא). כל אלה עמדו בבסיס רעיון הקיבוץ-הדתי והוגשמו על ידי חבריו. אם חלילה נמנע מאתנו לקיים זאת, בתנאים מסוימים, עלינו למסור על כך את הנפש. מסירות הנפש נעוצה בחיים ויונקת את צידוקה מאורח חיים של קידוש השם - קדושת החיים וטהרתם.

יוחנן בן יעקב, בן קיבוץ כפר עציון וחבר כפר עציון. ממייסדי בית ספר עדה כפר עציון; כיהן כמזכ"ל בני עקיבא, יו"ר מועצת תנועות הנוער ויועץ שר החינוך. במשרד החינוך היה ממונה על החינוך היהודי בברה"מ לשעבר, ועל מפעל המכינות הקדם-צבאיות. כיום גמלאי של משרד החינוך.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי מופיע באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il